

จีน : อกิมหาอำนาจในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑

กล่าวนำ

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกอย่างรวดเร็วและรุนแรง ตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑ ทำให้ดุลอำนาจของประเทศอภิมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาดูเหมือนจะสั่นคลอนไปกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ในขณะที่ประเทศจีนซึ่งเคยอยู่ในสถานะที่เป็นประเทศ

ยากจนและกำลังพัฒนา ได้เร่งการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยี จนกระทั่งในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่า “จีนได้พัฒนาดุลอำนาจในเวทีโลกขึ้นมาทัดเทียมกับสหรัฐอเมริกา” จึงเป็นที่น่าสนใจว่า “จีนจะก้าวขึ้นมาเป็นประเทศอภิมหาอำนาจแทนที่สหรัฐอเมริกาภายในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑” ได้หรือไม่

ความหมายของคำว่า “มหาอำนาจ (Great Power)” กับ “อภิมหาอำนาจ (Superpower)”

คำว่า มหาอำนาจ (Great Power) เมื่อนำมาใช้ครั้งแรกนั้น หมายถึง ประเทศสำคัญ ๆ ของทวีปยุโรป ในยุคหลังนโปเลียน “มหาอำนาจ” ก่อตั้ง “ความร่วมมือแห่งยุโรป” (Concert of Europe) และอ้างสิทธิ์ในการบังคับใช้สนธิสัญญาหลังสงครามร่วมกัน การแบ่งแยกระหว่างประเทศด้วยอำนาจกับมหาอำนาจมีขึ้นอย่างเป็นทางการในสนธิสัญญาเซามงใน ค.ศ.๑๘๑๕ นับตั้งแต่นั้นมา ในเวลาต่อมาดุลยภาพแห่งอำนาจระหว่างประเทศได้มีการเปลี่ยนแปลงหลายครั้ง โดยครั้งที่สำคัญเกิดขึ้นหลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๑ และสงครามโลกครั้งที่ ๒ อย่างไรก็ตามแม้ว่าบางชาติจะถูกพิจารณากันอย่างกว้างขวางว่าเป็น “มหาอำนาจ” แต่ยังไม่มีการกำหนดเกณฑ์ความเป็นมหาอำนาจที่เป็นที่ยอมรับกันอย่างชัดเจน จึงนำไปสู่การโต้เถียงกันต่อไป

ประเทศมหาอำนาจ รัฐที่พอจะเรียกได้ว่าเป็นประเทศมหาอำนาจคือ รัฐที่มีอำนาจอิทธิพลครอบงำในกิจการระหว่างประเทศ ไม่มีกฎหมายใด ๆ ที่จะกำหนดว่าเป็นประเทศนั้นหรือประเทศนี้มีสถานภาพเป็นมหาอำนาจ หากเป็นเพียงเพราะรัฐนั้น ๆ มีขนาดกำลังอำนาจแห่งชาติ และอำนาจอิทธิพลทางเศรษฐกิจเป็นพื้นฐาน และจะสังเกตได้ว่าสถานะของกลุ่มประเทศมหาอำนาจเช่นนี้ก็เปลี่ยนแปลงได้เรื่อย ๆ เช่น ในสมัยการประชุมคองเกรสแห่งเวียนนา ในปี ค.ศ.๑๘๑๕ ประเทศมหาอำนาจในสมัยนั้น ได้แก่ อังกฤษ ออสเตรีย ฝรั่งเศส ปรัสเซีย สเปน สวีเดน และรัสเซีย หลังจากนั้นได้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่เกี่ยวกับกำลังอำนาจแห่งชาติของประเทศมหาอำนาจ คือ ก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๑ ประเทศที่จัดว่าเป็นมหาอำนาจในตอนนั้นคือ อังกฤษ ฮังการี ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี และรัสเซีย ซึ่งตั้งอยู่ในทวีปยุโรป รวมทั้งสหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ซึ่งตั้งอยู่นอกยุโรป ครั้นเมื่อสิ้นสงครามโลกครั้งที่ ๒ ประเทศที่เป็นมหาอำนาจ ได้แก่

สหรัฐอเมริกา อังกฤษ สหภาพโซเวียต ฝรั่งเศส และจีน ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้ถือว่าทั้ง ๕ ประเทศนี้มีอำนาจและมีความสำคัญมากที่สุดในขณะนั้น และต่างเป็นสมาชิกถาวรในคณะมนตรีความมั่นคงของสหประชาชาติ ซึ่งมีอำนาจใช้สิทธิยับยั้ง (Veto) ในที่ประชุม และในปัจจุบันก็ยังปฏิบัติเช่นนั้นอยู่^๑

มหาอำนาจ หมายถึงรัฐซึ่งได้รับการยอมรับว่ามีความสามารถแผ่อิทธิพลในระดับโลกได้ ลักษณะของรัฐมหาอำนาจ คือ ครอบครองอำนาจทางทหารและเศรษฐกิจ ตลอดจนอิทธิพลทางการทูตและอำนาจอ่อน (Soft power) ซึ่งอาจเป็นเหตุให้ประเทศด้อยอำนาจต้องพิจารณาความเห็นของมหาอำนาจก่อนดำเนินการใด ๆ ของตน นักทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ระบุว่าลักษณะของสถานภาพมหาอำนาจสามารถจำแนกเป็นขีดความสามารถของอำนาจ และมีตีสถานภาพในบางครั้งสถานภาพมหาอำนาจได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการในการประชุมที่สำคัญ ดังเช่น การประชุมแห่งเวียนนา หรือในหน่วยงานระหว่างประเทศ ดังเช่น คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ^๒

ลักษณะของมหาอำนาจ

ในอดีตได้มีการพิจารณากำหนดลักษณะของมหาอำนาจในเชิงประสบการณ์ และเชิงประจักษ์ ด้วยตัวของผู้ประเมิน โดยไม่มีเกณฑ์ หรือลักษณะจำกัดความของมหาอำนาจมาเป็นตัวชี้วัด ซึ่งการพิจารณากำหนดโดยใช้ความรู้สึกของผู้ประเมินเองอาจมีข้อเสียในเรื่องอัตวิสัย (Egoism) เพราะผู้ประเมินมักจะพยายามหยิบยกเกณฑ์สามัญธรรมดาบางข้อ มาพิจารณา และจัดเป็นส่วนสำคัญของสถานภาพมหาอำนาจซึ่งอาจทำให้ขาดเกณฑ์สำคัญไป เป็นผลทำให้ขาดความน่าเชื่อถือและการยอมรับโดยทั่วไป

ในช่วงปี ค.ศ.๑๙๕๔ ได้มีการพิจารณากำหนดเกณฑ์รัฐมหาอำนาจตามหลักสัจนิยม (Realism) ดังที่ปรากฏในงานเขียนของนักประวัติศาสตร์ชาวอังกฤษ ชื่อ นาย เอ. เจ. พี. เทย์เลอร์ เรื่อง

ประเทศมหาอำนาจ (ที่มา : วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี)

“The Struggle for Mastery in Europe 1848 – 1918” ซึ่งเขามีความเชื่อว่า **“การทดสอบมหาอำนาจ คือ การทดสอบความเข้มแข็งในการทำสงคราม”** นักเขียนในสมัยต่อมาได้ขยายการทดสอบนี้ และพยายามนิยามมหาอำนาจในแง่ขีดความสามารถทางทหาร เศรษฐกิจ และการเมืองโดยรวม โดยนายเคนเน็ธ วอลทซ์ ผู้ก่อตั้งทฤษฎีสัจนิยมใหม่ของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ได้ใช้ชุดหลักเกณฑ์ ๕ ข้อ เพื่อระบุความเป็นมหาอำนาจไว้ดังนี้ ๑) คุณภาพจำนวนประชากรและลักษณะที่ตั้งของภูมิประเทศ ๒) การบริหารทรัพยากร ๓) ศักยภาพทางเศรษฐกิจ ๔) ความมั่นคงและอำนาจทางการเมือง และ ๕) อำนาจทางการเมือง

มหาอำนาจกับสงคราม

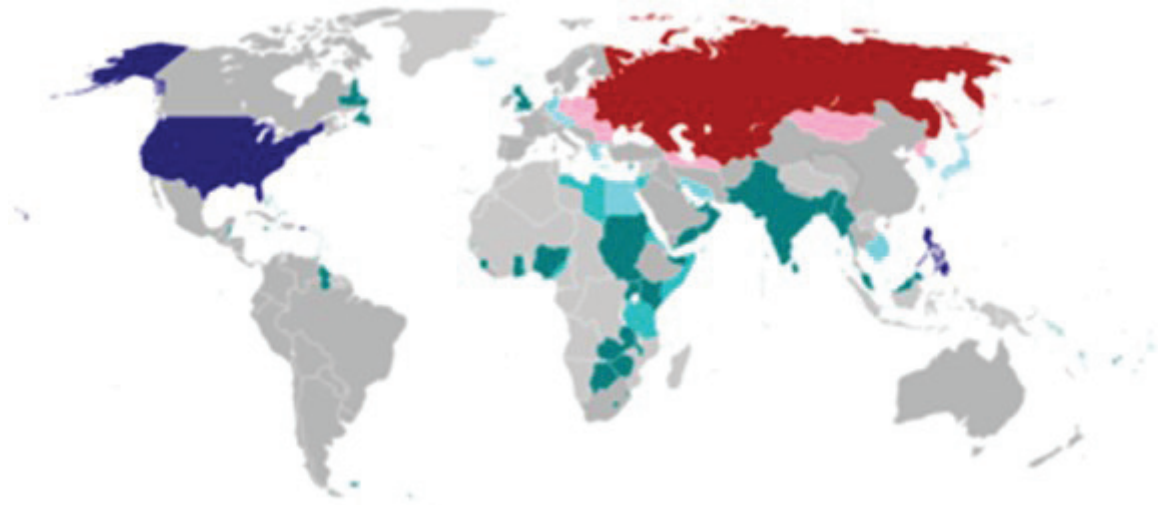
ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๑ ฝ่ายสัมพันธมิตรมีมหาอำนาจอยู่ ๕ ประเทศ คือ สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส อิตาลี ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา ซึ่งหลังสงครามฝ่ายมหาอำนาจกลางคือ จักรวรรดิเยอรมัน และออสเตรีย - ฮังการี ที่เป็นมหาอำนาจได้พ่ายแพ้สงครามและล่มสลาย ส่วนมหาอำนาจรัสเซียที่อยู่ในฝ่ายสัมพันธมิตรก็เกิดการปฏิวัติรัสเซียจนล่มสลาย ต่อมาในการประชุมสันติภาพปารีส ค.ศ. ๑๙๑๙ ได้กำเนิด “บิ๊กโฟร์” คือ ฝรั่งเศส อิตาลี สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ฝ่ายสัมพันธมิตร

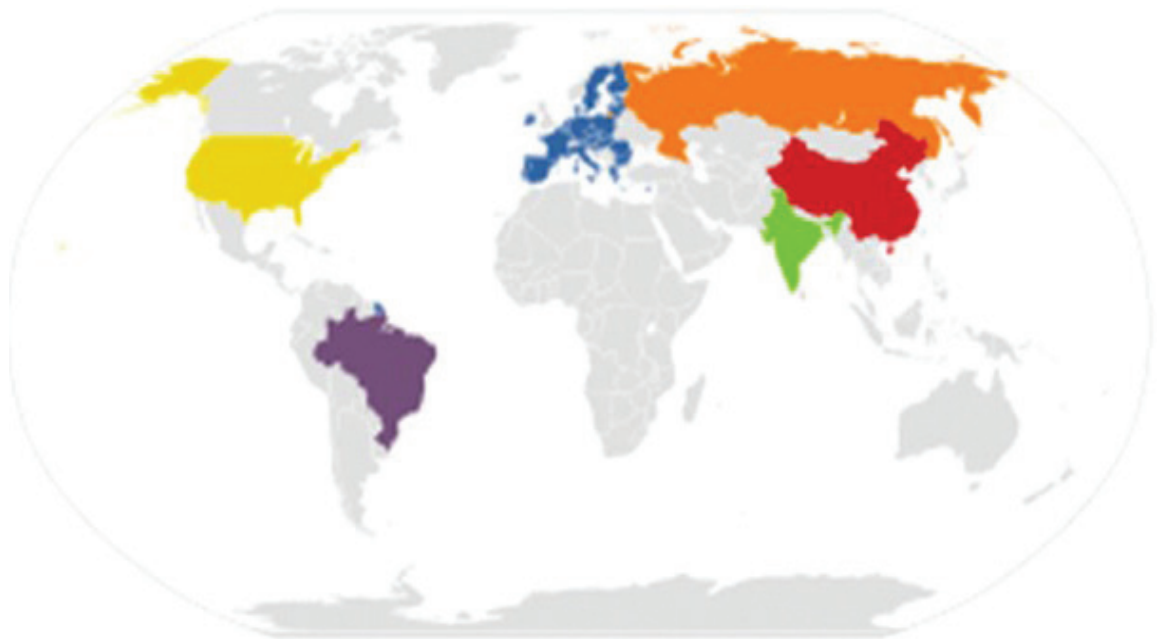
คือ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และสหภาพโซเวียต ได้รวมกันเป็น “บิ๊กทรี” ส่วนจีนได้มาเข้าร่วมในเวลาต่อมากลายเป็น “บิ๊กโฟร์” ส่วนฝ่ายอักษะคือ เยอรมนี อิตาลี และญี่ปุ่น ถูกเรียกว่า “สามมหาอำนาจอักษะ” ได้พ่ายแพ้สงครามและล่มสลายไป ซึ่งหลังสงครามได้เกิดมหาอำนาจ ๕ ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร สหภาพโซเวียต ฝรั่งเศส และจีน

จากประวัติศาสตร์สงครามโลกทั้งสองครั้งดังกล่าว จะเห็นได้ว่าสงครามเป็นเครื่องมือในการทดสอบความเป็นมหาอำนาจได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของสัจนิยมที่ว่า **การทดสอบมหาอำนาจ คือ การทดสอบความเข้มแข็งในการทำสงคราม** กล่าวคือ ประเทศที่ชนะสงครามเท่านั้นที่จะเป็นมหาอำนาจหลังเสร็จสิ้นสงคราม ส่วนประเทศที่พ่ายแพ้สงครามก็มักจะเสื่อมถอยหรือล่มสลายไปในที่สุด อย่างไรก็ตามความเป็นมหาอำนาจจะดำรงและคงอยู่ต่อไปอีกนานเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับการรักษาเกณฑ์ ๕ ข้อ ของความเป็นมหาอำนาจตามที่ นายเคนเน็ธ วอลทซ์ ผู้ก่อตั้งทฤษฎีสัจนิยมใหม่ของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ระบุไว้ (ดังที่กล่าวไว้ในหัวข้อที่แล้ว) ได้นานเพียงใด ทั้งนี้เพื่อที่จะยังคงความมีพลังอำนาจที่ทรงอิทธิพลในเวทีโลกและองค์การระหว่างประเทศต่อไป

แผนที่อภิมหาอำนาจในปี ค.ศ. ๑๙๑๕ สหรัฐอเมริกา (น้ำเงิน), สหภาพโซเวียต (แดง), และจักรวรรดิอังกฤษ (เขียวน้ำเงิน)
ที่มา : วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี

รัฐในปัจจุบันซึ่งมีการอ้างว่าเป็นหรือมีขีดความสามารถที่จะเป็นอภิมหาอำนาจในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑ :

สหรัฐอเมริกา (รัฐมหาอำนาจปัจจุบัน)	บราซิล	จีน
สหภาพยุโรป	อินเดีย	รัสเซีย

ที่มา : วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี

อภิมหาอำนาจ (Superpower)

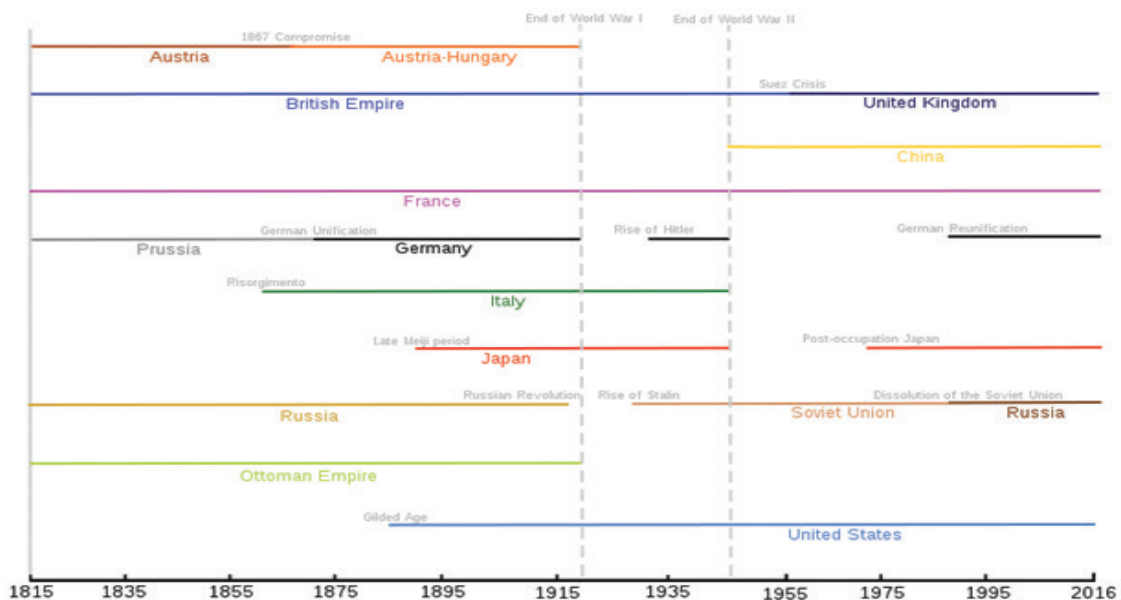
อภิมหาอำนาจ คือ รัฐซึ่งเป็นผู้นำในระบบระหว่างประเทศ และความสามารถในการใช้อำนาจชักจูงให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ และก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนและวางแผนใช้อำนาจในระดับทั่วโลก เพื่อปกป้องผลประโยชน์เหล่านี้ รัฐ “อภิมหาอำนาจ” ถูกพิจารณาว่ามีความเหนือกว่ารัฐ “มหาอำนาจ”

อลิซ ไลแมน มิลเลอร์ ศาสตราจารย์แห่งกิจการความมั่นคงแห่งชาติ ณ บัณฑิตวิทยาลัยกองทัพเรือสหรัฐอเมริกา ให้คำจำกัดความของอภิมหาอำนาจว่า “ประเทศซึ่งมีความสามารถจะรักษาอำนาจครอบงำและส่งอิทธิพลได้ในทุกพื้นที่ในโลก และในบางครั้งมากกว่าหนึ่งภูมิภาคของโลกในเวลาใดเวลาหนึ่ง และอาจกล่าวได้ว่าบรรลุสถานะความเป็นเจ้าโลก”

คำดังกล่าวเริ่มนำมาใช้เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. ๑๙๔๔ ซึ่งหมายถึง สหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต และจักรวรรดิบริติช ที่ถือว่าเป็นอภิมหาอำนาจ ณ เวลานั้น (หลังสงครามโลกครั้งที่สองยุติ) ครั้นเมื่อจักรวรรดิบริติชกลายเป็นเครือจักรภพแห่งชาติ และอาณานิคม

ทั้งหลายได้แยกตัวเป็นเอกราช ทำให้จักรวรรดิบริติชมีพลังอำนาจลดลง จึงคงเหลือสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตที่มีพลังอำนาจแห่งชาติสูงสุด และเป็นสองอภิมหาอำนาจที่เผชิญหน้ากันในช่วงยุคสงครามเย็นนั่นเอง

จนกระทั่งสงครามเย็นยุติ ส่วนใหญ่ยังเชื่อกันว่ามีเพียงสหรัฐอเมริกาเท่านั้นที่ยังคงเป็นอภิมหาอำนาจ ในขณะที่หลายฝ่ายเริ่มสงสัยในการคงอยู่ถึงความเป็นอภิมหาอำนาจของสหรัฐอเมริกาในปัจจุบัน ซึ่งจากการที่ประเทศต่าง ๆ อย่างเช่นสาธารณรัฐประชาชนจีน สหภาพยุโรป อินเดีย และรัสเซีย ที่มีความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการทหารอย่างมาก ในขณะที่นั้นสามารถต่อรอง และท้าทายอำนาจของสหรัฐอเมริกาได้ในหลาย ๆ ภูมิภาค และมีแนวโน้มที่จะขยายพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้เห็นได้ว่าความเป็นอภิมหาอำนาจของสหรัฐอเมริกาได้เสื่อมถอยลงตามลำดับจนอาจกลายเป็นอดีต ขั้วอำนาจของโลกในปัจจุบันจึงเป็นลักษณะหลายขั้ว (Multi – polar World) **ประเทศมหาอำนาจแบ่งตามช่วงเวลา**

ที่มา : วิทิตีเดีย สารานุกรมเสรี

ดุลอำนาจของสหรัฐอเมริกา

เมื่อพิจารณาสถานการณ์ในปัจจุบันจะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของสถานะ และอำนาจของสหรัฐอเมริกาในตะวันออกกลาง ซึ่งสหรัฐอเมริกาเคยเป็นอภิมหาอำนาจหนึ่งเดียวที่กำหนดชะตากรรมความเป็นไปของตะวันออกกลาง แต่หลังจากยุคสงครามเย็น สถานะดังกล่าวของสหรัฐอเมริกาจนถึงปัจจุบันกำลังเสื่อมอำนาจลง เพราะการส่งกำลังเข้าไปรุกรานอิรักของสหรัฐอเมริกาเมื่อปี ค.ศ.๒๐๐๓ ก่อให้เกิดความหายนะใหญ่หลวง เกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศในตะวันออกกลาง และประเทศต่าง ๆ โดยรอบ และได้แพร่กระจายไปยังเอเชียและแอฟริกา ตามด้วยการโจมตีประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ค.ศ.๒๐๐๘ โดย อัล กอิดะห์ ทำให้สหรัฐอเมริกาเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจที่เลวร้ายที่สุดนับตั้งแต่ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ ซึ่งตามมาด้วยอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ช้ากว่าปกติในปี ค.ศ.๒๐๑๐ จนทำให้สหรัฐอเมริกาต้องถอนตัวออกไปจากอิรักบางส่วน ขณะเดียวกันรัสเซียได้เข้ามาแข่งขันอิทธิพลกับสหรัฐอเมริกา ในภูมิภาคดังกล่าวโดยเฉพาะจากสถานการณ์สงครามกลางเมืองซีเรีย เป็นเรื่องที่หลายฝ่ายสรุปตรงกันว่า “รัสเซียกำลังเข้ามาแทรกแซงช่องว่างแห่งอำนาจที่สหรัฐอเมริกาได้ถอนตัวออกไป”

ในอีกด้านหนึ่ง จีนก็แผ่ขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจเข้าไปถ้วนทั่วภูมิภาคตะวันออกกลาง ลักษณะเช่นนี้พอสรุปได้ในระดับหนึ่งว่า สถานะของสหรัฐอเมริกาในตะวันออกกลางขณะนี้กำลังถูกท้าทายโดยรัสเซียและจีน สหรัฐอเมริกาจึงเป็นเพียงหนึ่งในหลาย ๆ มหาอำนาจที่กำลังแสดงบทบาทในตะวันออกกลางอยู่ขณะนี้

แต่ในอีกทางหนึ่งก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า รัฐส่วนใหญ่ในตะวันออกกลางยังคงยืนยันแสดงความเป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกา แต่ที่น่าสนใจคือ ประเทศเหล่านี้กลับเชื่อมความสัมพันธ์กับมหาอำนาจอื่นที่อยู่ฝ่ายตรงข้าม

กับสหรัฐอเมริกาอย่างเป็นทางการ ไม่ว่าจะเป็นรัสเซียหรือจีน โครงสร้างที่มีมหาอำนาจหลายขั้วในตะวันออกกลางดังกล่าวทำให้รัฐใหญ่ ๆ ในภูมิภาคมีอำนาจต่อรองมากยิ่งขึ้น หรือบางครั้งก็สามารถกดดันให้มหาอำนาจจากภายนอกจัดการกับคู่แข่งของตนเองภายในภูมิภาค กล่าวอีกอย่างคือ แทนที่รัฐต่าง ๆ ในตะวันออกกลางขณะนี้จะถูกกดดัน และถูกบีบบังคับให้ทำตามคำสั่งของมหาอำนาจภายนอกอย่างที่เคยเกิดขึ้นก่อนหน้านี้ หรืออย่างที่หลายฝ่ายเข้าใจ แต่วันนี้รัฐใหญ่ ๆ ในตะวันออกกลางอาจเป็นฝ่ายที่ใช้มหาอำนาจเป็นเครื่องมือ เพื่อดำรงผลประโยชน์ของตนในภูมิภาค เพราะบริบทใหม่ของตะวันออกกลางที่เกิดขึ้นขณะนี้คือ สภาวะ “มหาอำนาจหลายขั้ว” ไม่ใช่สภาวะมหาอำนาจขั้วเดียวเหมือนแต่ก่อน”

จีน : อภิมหาอำนาจในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑

ในอดีตที่ผ่านมาถือได้ว่าประเทศจีนอยู่ในกลุ่มประเทศที่เป็นมหาอำนาจประเทศหนึ่ง แต่ก็ยังไม่ถึงขั้นเป็นประเทศอภิมหาอำนาจอย่างเช่นสหรัฐอเมริกา จนมาถึงในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑ นี้ จากแนวโน้มของสถานการณ์โลก และประเด็นคำถามมากมายที่ตั้งข้อสังเกตว่า จีนจะสามารถขึ้นมาครองความเป็นอภิมหาอำนาจแทนสหรัฐอเมริกาได้หรือไม่ ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะได้นำชุดหลักเกณฑ์ ๕ ข้อของ นายเคนเน็ธ วอลทซ์ ผู้ก่อตั้งทฤษฎีสัจนิยมใหม่ของความสัมพันธระหว่างประเทศ มาพิจารณาความเป็นไปได้ว่า จีนจะสามารถเป็นมหาอำนาจ และก้าวขึ้นสู่การเป็นอภิมหาอำนาจแทนสหรัฐอเมริกาได้หรือไม่

๑. คุณภาพจำนวนประชากรและลักษณะที่ตั้งของภูมิประเทศ

ประเทศจีนมีพื้นที่ ๙.๖ ล้านตารางกิโลเมตร นับเป็นประเทศที่มีพื้นที่ทั้งหมดใหญ่ที่สุดในโลกเป็นอันดับ ๔ ลักษณะภูมิประเทศของจีนมีความหลากหลาย ตั้งแต่ป่าสเต็ปป์ และทะเลทรายในพื้นที่แห้งแล้งทางตอนเหนือของประเทศติดกับประเทศมองโกเลีย และไซบีเรีย

ของรัสเซีย และปาณกึ่งโซนร้อนในพื้นที่ซึ่งทางใต้ ซึ่งติดกับเวียดนาม ลาว และพม่า ส่วนภูมิภาคทาง ตะวันตกนั้นขรุขระและเป็นที่สูง โดยมีเทือกเขาหิมาลัย และเทือกเขาเทียนชานกั้นเป็นพรมแดนตามธรรมชาติ กับประเทศอินเดีย เนปาล และเอเชียกลาง ในทางตรง กันข้าม แนวชายฝั่งด้านตะวันออกของจีนแผ่นดินใหญ่นั้นเป็นที่ราบต่ำ และมีแนวชายฝั่งยาว ๑๔,๕๐๐ กิโลเมตร (ยาวที่สุดเป็นอันดับที่ ๑๑ ของโลก) ซึ่งติดกับทะเลจีนใต้ ทางใต้ และทะเลจีนตะวันออกทางตะวันออก นอกจากนี้ ยังมีประเทศที่เป็นเกาะอยู่ใกล้เคียง ได้แก่ เกาหลี และญี่ปุ่น จีนมีจำนวนประชากรมากที่สุดในโลกกว่า ๑,๔๐๐ ล้านคน

ในขณะที่สหรัฐอเมริกาที่มีพื้นที่ขนาด ๙.๘ ล้าน ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ ๓ ของโลก ตั้งอยู่ ณ ทวีปอเมริกาเหนือ ระหว่างประเทศ แคนาดาและเม็กซิโก ทางด้านตะวันออกและตะวันตก ติดกับสองมหาสมุทร รัฐอะแลสกายู่มุมตะวันตกเฉียงเหนือของทวีปอเมริกาเหนือ มีเขตแดนติดต่อกับ ประเทศแคนาดาทางทิศตะวันออกและข้ามช่องแคบ เบริงจากประเทศรัสเซียทางทิศตะวันตก และรัฐฮาวาย เป็นกลุ่มเกาะในมหาสมุทรแปซิฟิกกลาง ดินแดนของ สหรัฐอเมริกากระจายอยู่ตามมหาสมุทรแปซิฟิกและ ทะเลแคริบเบียน ครอบคลุมเขตเวลาเก้าเขต ภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ และสัตว์ป่าของประเทศหลากหลาย อย่างยิ่ง สหรัฐอเมริกามีประชากรราว ๓๒๖ ล้านคน และมีประชากรมากเป็นอันดับที่ ๓ ของโลก เป็นประเทศซึ่ง มีความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม และเป็น ที่พำนักของประชากรเข้าเมืองใหญ่ที่สุดในโลก

เมื่อเปรียบเทียบกับลักษณะที่ตั้งภูมิภาคแล้ว จะเห็นว่าจีนมีที่ตั้งภูมิภาคที่เสียเปรียบ เนื่องจาก จีนถูกประเทศต่าง ๆ ปิดล้อมทุกด้าน มีเพียงทางออก ทะเลทางด้านทะเลจีนเท่านั้น ซึ่งก็ยังคงถูกประเทศ หมู่เกาะต่าง ๆ เช่น ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ปิดล้อม ทางทะเลที่จะออกสู่มหาสมุทรแปซิฟิกอีกด้วย ดังนั้น

โจทย์สำคัญของจีนคือ ความพยายามในการขยาย อิทธิพล และเส้นทางคมนาคมทางด้านตะวันออกสู่มหาสมุทรแปซิฟิก ทางด้านตะวันตกและได้สู่มหาสมุทร อินเดีย โดยจีนได้ดำเนินการเสริมสร้างความร่วมมือ กับประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศพันธมิตรต่าง ๆ ใน การขยายพื้นที่ และเส้นทางคมนาคมทั้งทางบกและ ทางทะเล เพื่อเป็นเส้นทางออกสู่มหาสมุทรดังกล่าว จากความพยายามในการขยายอิทธิพลและเส้นทาง คมนาคมทางด้านตะวันออกสู่มหาสมุทรแปซิฟิก ทางด้านตะวันตกและใต้ เพื่อเปิดพื้นที่ทางด้าน ภูมิรัฐศาสตร์ที่ถูกปิดล้อมดังกล่าว จีนจึงได้กำหนด ยุทธศาสตร์ (Grand strategy) ที่เรียกว่า One Belt One Road หรือเรียกย่อว่า OBOR โดยมีแนวความคิด ที่จะสร้างเส้นทางสายไหมทางบกและทางทะเล โดย ทางบกจะมี ๓ เส้นทาง เส้นทางที่ ๑ เชื่อมจีน เอเชียกลาง รัสเซีย และยุโรป เส้นทางที่ ๒ เชื่อมจีน ตะวันออกกลาง อ่าวเปอร์เซีย และทะเลเมดิเตอร์เรเนียน และเส้นทาง ที่ ๓ เชื่อมจีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียใต้ ส่วนเส้นทางสายไหมทางทะเลจะเชื่อมจีน ยุโรปทางทะเล ผ่านทะเลจีนใต้ และมหาสมุทรอินเดีย

OBOR ครอบคลุมประเทศต่าง ๆ ถึง ๖๕ ประเทศ โดยจีนลงทุนสร้างถนน ทางรถไฟ ท่าเรือ และโครงสร้าง พื้นฐานต่าง ๆ มูลค่า ๑ - ๔ ล้านล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งเป็น Soft power หนึ่งที่จีนใช้เป็นเครื่องมือในการ ขยายอิทธิพลเข้าไปยังประเทศต่าง ๆ ในขณะนี้ และ หากยุทธศาสตร์นี้สำเร็จ จะทำให้จีนเป็นศูนย์กลาง เศรษฐกิจของโลก และ OBOR จะเป็นโครงการลงทุน ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์โลก

การนำทฤษฎีภูมิรัฐศาสตร์ที่แตกต่างกันมา เปรียบเทียบจะเห็นว่า

- สหรัฐอเมริกา ยึดถือทฤษฎีของมาฮาน จึงมุ่งเน้น ดำเนินการครองทะเลสร้างสมุทธานุภาพทางเรือ มาโดยต่อเนื่อง มุ่งเน้นใช้พื้นที่บริเวณ Rimland เข้าควบคุมปิดกั้นประเทศที่อยู่ใน Heartland

(สหภาพโซเวียต และจีน) มิให้เจริญเติบโตขึ้นมาเป็น คู่แข่งของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเคยทำได้สำเร็จกับสหภาพ โซเวียตมาแล้ว จึงใช้วิธีการนี้มาดำเนินการกับจีน

- จีนมีภูมิรัฐศาสตร์ตั้งอยู่ในบริเวณ Heartland และถูกปิดกั้นโดยสหรัฐอเมริกา ตามทฤษฎีของมาฮาน มาโดยตลอด จึงมุ่งเน้นใช้ประโยชน์จากพื้นที่ Heartland ที่เป็นชัยภูมิชั้นดีในการป้องกันภัยจากการรุกรานจาก ประเทศ Rimland ประกอบกับบริเวณใจกลางของพื้นที่ Heartland เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ จึงใช้พัฒนาประเทศ เป็นไปตามทฤษฎีของแม็คคินเดอร์ เริ่มพัฒนาประเทศ และเศรษฐกิจผ่านพื้นที่ Heartland ด้วยโครงการ One Belt One Road โดยเริ่มพัฒนาเส้นทางคมนาคม และขนส่งสินค้าทางบกมุ่งสู่ยุโรป (Silk road economic belt) กับ ๖๐ ประเทศ ซึ่งมีรายได้ประชาชาติรวมกัน คิดเป็นสัดส่วนราวร้อยละ ๕๐ ของรายได้ประชาชาติ ของโลก และทำให้จีนมีเส้นทางขนส่งสินค้าเข้า - ออก ประเทศที่มั่นคง ป้องกันการถูกสหรัฐอเมริกาควบคุม ปิดกั้นในพื้นที่ Rimland

- จากบทเรียนของการล่มสลายของสหภาพโซเวียต จีนเห็นว่าหากใช้ทฤษฎี Heartland มาดำเนินการ เพียงแนวทางเดียว อาจถูกปิดล้อมได้เหมือนเช่นสหภาพ โซเวียตในอดีต จึงมุ่งลงสู่พื้นที่ Rimland ภายหลัง ความสำเร็จของโครงการ One Belt One Road จีนมุ่ง พัฒนาเส้นทางขนส่งทางทะเล (Maritime silk route) เพื่อเชื่อมต่อเส้นทาง One Belt One Road บนบก กลายเป็นโครงการ Belt and Road Initiative (BRI) เพื่อใช้ประโยชน์จากพื้นที่ Rimland อย่างเต็มตัว

หากจีนสามารถดำเนินตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้ สำเร็จ จะเป็นปัจจัยสำคัญทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ ที่ทำให้ จีนกลายเป็นประเทศมหาอำนาจทางด้านเศรษฐกิจ อันดับ ๑ ของโลก และผงาดขึ้นมาแทนที่สหรัฐอเมริกา ได้ในที่สุด อย่างไรก็ตามการดำเนินยุทธศาสตร์ของจีน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ OBOR คงไม่ใช่เรื่องง่ายอย่างที่คิด เพราะนอกจากต้องใช้ทุนและงบประมาณจำนวนมาก

มหาศาลแล้ว จีนยังต้องใช้เครื่องมือทาง Soft power ด้านอื่น ๆ ประกอบกันไปด้วยเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ เช่น การใช้ความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศ และเทคนิคทางการทูต เพื่อเสริมสร้าง และผลักดันความร่วมมือโครงการต่าง ๆ ในทุกระดับให้ เป็นไปตามที่จีนต้องการ และจากความสำเร็จเปรียบของ จีนที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในโลก จีนใช้วิธีการ สนับสนุนให้ประชากรไปลงทุน ทำงาน ท่องเที่ยว และ ศึกษาในประเทศต่าง ๆ เพื่อขยายอิทธิพลทางด้าน เศรษฐกิจ ด้านสังคม และวัฒนธรรม นอกจากนี้จีนยัง ได้ใช้ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทั้ง Hardware, Software และ Peopleware เป็นเครื่องมือ ในการสนับสนุนการดำเนินยุทธศาสตร์ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจและการทหาร

๒. การบริหารทรัพยากร ในหัวข้อนี้จำเป็นต้อง พิจารณาการบริหารจัดการในระดับภาครัฐ หรือระดับ รัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวผู้นำประเทศ ซึ่งถือว่าเป็น องค์ประกอบสำคัญที่จะขับเคลื่อนการบริหารทรัพยากร ของประเทศให้ไปสู่เป้าหมาย และวัตถุประสงค์แห่งชาติ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับประเทศจีนตั้งแต่ในอดีต จนถึงปัจจุบันเราจะเห็นว่าผู้นำจีนได้พัฒนาประเทศ แบบก้าวกระโดดขึ้นมาจนกลายเป็นประเทศที่ทั้งโลก จัดให้เป็นมหาอำนาจทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง ทั้งที่จีนมีปัญหาภายในประเทศมากมายหลายประการ ที่รัฐบาลจีนจะต้องแก้ไข จึงเป็นประเด็นที่น่าศึกษาว่า ลักษณะของผู้นำจีนที่จะบริหาร และพัฒนาประเทศ แบบก้าวกระโดดจนกลายเป็นประเทศมหาอำนาจทาง เศรษฐกิจและการเมืองเป็นอย่างไร

ลักษณะความเป็นผู้นำของผู้นำจีนในทุกยุคทุกสมัย จากหนังสือ “How China’s Leaders Think (Revised Edition) 2011” เขียนโดย Robert Lawrence Kuhn นักวิทยาศาสตร์ และนักการธนาคารเพื่อการลงทุน ชาวอเมริกัน ที่มีความสัมพันธ์และสนิทชิดเชื้อกับบรรดา ผู้นำจีนจำนวนมากทั่วประเทศ ซึ่งผู้เขียนได้รวบรวม

แนวคิดด้านการบริหารประเทศของบรรดาผู้นำจีนไว้ได้อย่างครอบคลุมและครบถ้วน โดยเน้นให้เห็นว่าการขับเคลื่อนประเทศจีนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ล้วนเกิดจากฝีมือของบรรดาผู้นำจีนที่ไต่เต้าจากระดับมณฑลเข้าไปสู่การเป็นกรรมการบริหารพรรค และกลายเป็นผู้นำประเทศระดับสูงถึงสูงสุดในที่สุด จากหลักฐานที่ปรากฏพบว่าบรรดาผู้นำจีนทุกยุคทุกสมัยต่างยึดถือในหลักการการบริหารประเทศที่เหมือนกันอยู่ ๔ ประการ ได้แก่ ความภาคภูมิใจในเกียรติภูมิของตนเอง (Pride) ความมีเสถียรภาพ (Stability) ความรับผิดชอบ (Responsibility) และความมีวิสัยทัศน์ (Vision) จากทั้ง ๔ ข้อจะเห็นว่าบรรดาผู้นำประเทศจีนตั้งแต่ระดับล่างไปจนถึงระดับสูง จะให้ความสำคัญกับ ๒ หลักการแรกอย่างเหนียวแน่น เนื่องจากเป็นหลักการที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง (Security) ของประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากประเทศจีนเป็นประเทศที่มีความกว้างใหญ่ทั้งด้านพื้นที่และประชากรกว่าจะสามารถก่อตั้งจนเป็นประเทศที่มีประชากร และมีอาณาเขตที่ชัดเจนได้ต้องอาศัยระยะเวลายาวนาน โดยหลักทฤษฎีและการปฏิบัติแล้ว บรรดาผู้นำจีนต่างทุ่มเท และให้ความสำคัญกับเรื่องความมั่นคงของประเทศมาเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนที่เหลือเป็นเรื่องของการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติในแต่ละบุคคล และสิ่งที่จีนกำลังทำอยู่ได้แก่ การปลูกฝังค่านิยมการรักประเทศ และความสมัครสมานสามัคคีผ่านทางกิจกรรมทั้งทางด้านการเมืองและสังคมทุกรูปแบบ

ประธานาธิบดีจีนในปัจจุบันคือ นายสี จิ้นผิง ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีน ประธานาธิบดีสาธารณรัฐประชาชนจีน และประธานคณะกรรมการการทหารส่วนกลาง (บางที่เรียกว่า “ผู้นำสูงสุด” ของจีน) ตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ.๒๕๕๖ นายสี จิ้นผิง ได้ประกาศมาตลอดว่า จะพยายามปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน แก้ไขปัญหา และพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และที่สำคัญที่สุดคือการกวาดล้างพฤติกรรมทุจริตทุกรูปแบบในหมู่ข้าราชการ

เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์การเป็นรัฐบาล “มือสะอาด” และต้องการพัฒนาจีนให้เป็นประเทศชั้นนำด้านการพัฒนาเอไอ หรือปัญญาประดิษฐ์ ผสมผสานกับทักษะด้านการบริหารการเงินและการลงทุน ทุกอย่างพัฒนาควบคู่กันไปอย่างเป็นเอกภาพ เขาทำให้จีนกลายเป็นประเทศผู้นำของเอเชียในการให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจ ความรู้ ให้ความสำคัญในการสนับสนุนงบประมาณของมหาวิทยาลัย ทุ่มเม็ดเงินจำนวนมหาศาลในการปฏิรูปและสนับสนุนทางวิชาการ เพื่อให้ นักวิจัยของจีนผลิตผลงานได้อย่างมีคุณภาพระดับโลก อันดับมหาวิทยาลัยชั้นนำในเอเชีย เป็นผลงานหนึ่งของนโยบายของจีนที่เน้นหนักด้านการศึกษา ตีदारัฐด้านการทำมาหากินให้คนจีนรุ่นใหม่มีความคิดสร้างสรรค์ หัวการค้า พร้อมลงสนามแข่งขันตลอดเวลา นี่เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้จีนพัฒนาอย่างก้าวกระโดด และจากวันนั้นถึงวันนี้พิสูจน์แล้วว่าจีนคือ ประเทศแถวหน้าที่ยิ่งใหญ่ด้านทรัพยากรมนุษย์

จากอุดมการณ์ และแนวทางการบริหารประเทศของประธานาธิบดี สี จิ้นผิง จะเห็นว่า เขาได้มุ่งเน้นในเรื่องการสร้างความมั่นคงทางการเมืองและสังคม สร้างความเชื่อมั่นในการบริหารประเทศของรัฐบาล ด้วยการปราบปรามการทุจริตในวงราชการ และยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชน เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในเกียรติภูมิของความเป็นคนจีน พร้อมกับมุ่งเน้นที่จะพัฒนาเศรษฐกิจ ด้วยการสร้างคน สร้างเทคโนโลยี AI และอวกาศ และสร้างสิ่งประดิษฐ์ในภาคอุตสาหกรรม และคอมพิวเตอร์ เพื่อเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนความเป็นผู้นำเศรษฐกิจโลก ซึ่งเป็นไปตามแนวทางที่บรรดาผู้นำจีนทุกยุคทุกสมัยต่างยึดถือในหลักการการบริหารประเทศที่เหมือนกัน ๔ ประการดังกล่าว

๓. ศักยภาพทางเศรษฐกิจ โดยมีปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของจีน ดังนี้

๓.๑ เทคโนโลยี จีนเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมทั้งการสร้าง

นวัตกรรมที่สำคัญที่มีผลต่อการเติบโตของอุตสาหกรรม และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว จีนสามารถเรียนรู้ความผิดพลาดในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของประเทศที่เริ่มต้นกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมมาก่อน สามารถนำเทคโนโลยีอันทันสมัยจากประเทศที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมมาใช้ได้ทันที โดยมีการปรับปรุง และคิดค้นเพิ่มเติมให้มีความทันสมัยมากขึ้น ตัวอย่างเช่น จีนได้นำเข้าเทคโนโลยีด้านกิจการโทรคมนาคม อันเป็นโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ (โทรศัพท์พื้นฐานและโทรศัพท์มือถือ) และด้วยจีนเป็นประเทศที่มีประชากรมาก ซึ่งเป็นตลาดขนาดใหญ่ ทำให้จีนใช้เทคโนโลยีผลิตสินค้าได้ถูกกว่าในปริมาณที่มากกว่าประเทศอื่น

๓.๒ การเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ การเคลื่อนย้ายเงินทุนจากประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและประเทศอื่น ๆ อย่างเช่น สหรัฐอเมริกา ไปลงทุนในประเทศจีน มีผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ และเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจีนเป็นอันมาก เพราะการเคลื่อนย้ายแหล่งผลิตของบริษัทข้ามชาติ แม้จะมีผลต่อการสะสมทุนของประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ เช่น สหรัฐอเมริกา แต่ก็สร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศจีน ทำให้จีนเปลี่ยนจากประเทศผู้ส่งออกสินค้าขั้นปฐม มาเป็นประเทศผู้ส่งสินค้าอุตสาหกรรมรายใหญ่ของโลก การเติบโตของการส่งออกของจีนเป็นการเติบโตอย่างก้าวกระโดดมากในระยะ ๒ ทศวรรษที่ผ่านมา ด้วยการที่เป็นประเทศขนาดใหญ่มีประชากรมากกว่า ๑ พันล้านคน และมีแรงงานเหลือเฟือในชนบท ต้นทุนการผลิตอยู่ในระดับต่ำ

๓.๓ ปัจจัยทางสังคมมีผลสำคัญต่อการปฏิวัติอุตสาหกรรม และนำไปสู่การเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก แม้จีนจะมีขนาดทางเศรษฐกิจรวมกันในขนาดต้น ๆ ของโลก ด้วยจำนวนประชากรนับพันล้านคน แต่ก็ยังมีปัญหาเรื่องคุณภาพของประชากร

ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ และความยากจน คุณภาพทางการศึกษา และความล้มเหลวทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนได้มาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านปริมาณมากกว่าคุณภาพ ตัวอย่างเช่น การใช้แรงงานราคาถูก การขยายเนื้อที่ดินทำกินมากกว่าจะเพิ่มผลผลิตต่อไร่ การนำเข้าเทคโนโลยีจากประเทศอื่น ๆ โดยขาดรากฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งจะมีผลต่อคุณภาพของการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว

๓.๔ กติกาการค้าระหว่างประเทศ มีผลสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อดุลอำนาจทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เนื่องจากหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลง สหรัฐอเมริกามีบทบาทสำคัญในการผลักดันองค์การระหว่างประเทศ อันประกอบไปด้วย ธนาคารโลก และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ รวมทั้งข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากร และการค้าระหว่างประเทศ (General Agreement on Tariff and Trade = GATT) ในการกำหนดกติกาการค้าระหว่างประเทศ ด้วยการสนับสนุนให้ประเทศกำลังพัฒนาเปิดตลาดเพื่อให้บริษัทข้ามชาติ ซึ่งเป็นผู้ทรงอิทธิพลในด้านการค้า การส่งเงินโอน หรือกำไรกลับเข้าสู่ประเทศตนเอง การให้กู้เงินทั้งเงินช่วยเหลือแบบให้เปล่า และคิดอัตราดอกเบี้ย และการมีอิทธิพลในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สหรัฐอเมริกามีอิทธิพลทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และนอกจากอิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจแล้ว สหรัฐอเมริกายังได้แผ่อิทธิพลด้านการทหารไปทั่วทุกภูมิภาคของโลก โดยเฉพาะผลักดันให้ประเทศกำลังพัฒนาของตนสนับสนุนแนวทางต่อต้านการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ด้วย

หลังจากที่มีการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศ (World Trade Organization : WTO) จีนในฐานะที่เป็นประเทศล้าหลังทางเศรษฐกิจในขณะนั้น ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก WTO ทำให้จีนสามารถพัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับงานของ

นักประวัติศาสตร์เศรษฐกิจชาวรัสเซีย ชื่อ อเล็กซานเดอร์ เกอร์เซกรอน ที่เชื่อว่า (๑) ยิ่งประเทศที่ล้าหลังทางเศรษฐกิจมากกว่าโดยเปรียบเทียบ (Relative Economic Backwardness) จะมีความรวดเร็วของกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมที่รวดเร็วกว่า (หรือ ความรวดเร็วของอัตราการเจริญเติบโตของการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมจะรวดเร็วกว่า) (๒) ยิ่งประเทศที่ล้าหลังมากกว่า การเน้นที่การผลิตสินค้าทุน (Capital goods) จะมีขนาดมากและเข้มข้นมากกว่า เมื่อเทียบกับสินค้าเพื่อการบริโภค (Consumer goods) (๓) ยิ่งประเทศที่ล้าหลังกว่าขนาดของการผลิตของโรงงานหรือธุรกิจจะมีขนาดใหญ่มากกว่า และขนาดของการผลิตที่ใหญ่กว่านั้นจะเน้นการใช้เทคโนโลยีล่าสุดในขณะนั้น (๔) ยิ่งประเทศล้าหลังมากกว่า ความกดดันต่อระดับการบริโภคของประชากรจะมีมากขึ้น นั่นคือระดับการบริโภคของประชากรจะถูกกดดันให้ลดลงเพื่อไปสนับสนุนให้มีการออมสูงขึ้น และส่งผลให้การสะสมทุนที่มีอัตราสูงขึ้น และ (๕) ยิ่งประเทศล้าหลังมากกว่า บทบาทของภาคเกษตรจะลดขนาดลง และมีฐานะที่เป็นตลาดรองรับสินค้า

แนวคิดของ เกอร์เซกรอน ไม่เห็นด้วยที่ประเทศต่าง ๆ จะต้องผ่านกระบวนการการพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรม เช่น ยุโรป หรือสหรัฐอเมริกา ที่มีเส้นทางการพัฒนาที่ละขั้น ตามที่ Rostow ได้เสนอแนวคิดเรื่องลำดับขั้นของการพัฒนา (Stage in development) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ “การพัฒนาเศรษฐกิจจากภาคเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรมไม่จำเป็นต้องไปสู่ประเทศที่มีเศรษฐกิจล้าหลังน้อยกว่าที่ละขั้น ตามแบบแผนของการพัฒนาเศรษฐกิจในยุโรป” (สมบูรณ์ ศิริประชัย ๒๕๕๒ : ๑๐๖) ซึ่งแนวคิดของเกอร์เซกรอน น่าจะอธิบายการพัฒนาเศรษฐกิจได้ดี เพราะจีนสามารถเป็นประเทศที่ก้าวกระโดดมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก โดยเฉพาะปัจจัยทางสถาบันที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง เช่น การลงทุนพื้นฐานทางเศรษฐกิจ บทบาทของรัฐในการส่งเสริมเงินทุน

เพื่อการอุตสาหกรรม ฯลฯ

จากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจของจีน และแนวคิดสนับสนุนของเกอร์เซกรอนดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า ในอนาคตอันใกล้จีนจะสามารถพัฒนาความก้าวหน้าของประเทศให้กลายเป็นประเทศมหาอำนาจทางด้านเศรษฐกิจแต่เพียงผู้เดียวของโลก ซึ่งมีผลการประเมินสนับสนุนว่า เศรษฐกิจจีนจะสามารถแซงเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาเป็นอันดับหนึ่งของโลกได้ในปี ค.ศ. ๒๐๒๕ ซึ่งนี่เป็นการประเมินก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจโลกปี ค.ศ. ๒๐๐๘ จากวิกฤติเศรษฐกิจโลกดังกล่าวทำให้เศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาถดถอยลง ประกอบกับวิกฤติการณ์ COVID - 19 ในขณะนี้ยิ่งทำให้เศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาถดถอยลงอย่างมาก การประเมินล่าสุดเห็นว่า เศรษฐกิจจีนอาจแซงสหรัฐอเมริกาได้ในช่วงสามปีข้างหน้า หรืออย่างเร็วที่สุดก็คือปีหน้า ซึ่งจะทำให้จีนเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอย่างสมบูรณ์

๔. ความมั่นคงและอำนาจทางการเมือง ประเทศจีนอยู่ภายใต้การปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ซึ่งอำนาจของพรรคนั้นอยู่ภายใต้บัญญัติของรัฐธรรมนูญจีน ระบบการเมืองเป็นแบบกระจายอำนาจออกจากศูนย์กลาง โดยมีกระบวนการประชาธิปไตยที่จำกัดมากภายในพรรคและในระดับหมู่บ้าน ในขณะที่มีความพยายามผลักดันบางอย่างเพื่อให้เกิดเสรีทางการเมือง ซึ่งจะเห็นได้จากการเลือกตั้งที่มีการคัดค้านอย่างเปิดเผยทั้งในระดับหมู่บ้าน เมือง และสภานิติบัญญัติ อย่างไรก็ตามพรรคคอมมิวนิสต์ยังคงควบคุมเหนือการแต่งตั้งรัฐบาลอย่างเด็ดขาด เนื่องจากไม่มีคู่แข่งที่ทัดเทียมกัน พรรคคอมมิวนิสต์จึงชนะการเลือกตั้งอย่างขาดลอยเกือบทุกครั้ง ความพยายามของรัฐบาลจีนในการแก้ไขปัญหาทางการเมือง ได้แก่ การลดช่องว่างที่เพิ่มมากขึ้นระหว่างคนรวยกับคนจน และการต่อสู้การฉ้อราษฎร์บังหลวงในหมู่ผู้นำรัฐบาล

จากการสำรวจของสำนักวิจัยพิวเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๑

ระดับการให้การสนับสนุนรัฐบาล และการบริหารจัดการ ในประเทศจีนนับว่าสูงที่สุดแห่งหนึ่งในโลก โดยมี ประชากรถึงร้อยละ ๘๖ แสดงความพึงพอใจกับสิ่งที่ เกิดขึ้นภายในประเทศและเศรษฐกิจของชาติ

จากสถานการณ์ทางการเมืองและการปกครอง ของจีนในปัจจุบันที่มีพรรคคอมมิวนิสต์ควบคุมอำนาจ อย่างเบ็ดเสร็จมาเป็นเวลานาน สามารถสร้างความ มั่นคงทางการเมืองทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ สร้างความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ และสามารถสร้างความ พึงพอใจให้แก่ประชาชนที่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ซึ่งเกิดจากผู้นำประเทศที่มาจากพรรคการเมืองเพียง พรรคเดียว จึงสามารถควบคุมและบริหารประเทศให้ไป ในทิศทางที่ต้องการได้อย่างต่อเนื่องและเด็ดขาด ทำให้ สามารถพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว แตกต่างจากสหรัฐอเมริกาที่เป็นระบอบประชาธิปไตย แบบทุนนิยมที่มีการแข่งขัน และแก่งแย่งกันทางการเมือง และผลประโยชน์สูง ทำให้ไม่มีความเด็ดขาดในการ ควบคุม และบริหารประเทศเหมือนอย่างจีน ซึ่งจะเห็นได้ จากการเลือกตั้งประธานาธิบดีเมื่อปลายปี พ.ศ.๒๕๖๓ ที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นถึงการเมืองสหรัฐอเมริกามีความ ขัดแย้งทางสังคมค่อนข้างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง การแบ่งแยกสีผิว ความขัดแย้งในการแก้ไขสถานการณ์ การระบาดของ COVID – 19 แม้แต่ประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ ก็ไม่สามารถใช้อำนาจในการบริหาร จัดการการแก้ไขสถานการณ์ได้อย่างเป็นเอกภาพ ในขณะที่ประชาชนเองก็ขาดความเชื่อถือในตัวผู้นำ และไม่ให้ความร่วมมือ ทำให้สถานการณ์การระบาดของ COVID – 19 ควบคุมไม่ได้ผล ซึ่งแตกต่างกับจีน ที่ถึงแม้จะมีประชากรที่แออัดมากกว่า และมีเทคนิค ทางด้านการแพทย์ที่เจริญน้อยกว่าสหรัฐอเมริกา แต่ก็ สามารถควบคุมสถานการณ์การระบาดของ COVID – 19 ได้อย่างเป็นผลสำเร็จ เพราะเกิดจากประชากรจีนมี ความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ เชื่อฟัง และปฏิบัติตามมาตรการ ต่าง ๆ ที่รัฐบาลกำหนด การดำเนินการแก้ไขสถานการณ์

วิกฤติ COVID – 19 ของจีนจึงประสบความสำเร็จ จาก ตัวอย่างสภาพแวดล้อมและสถานการณ์วิกฤติดังกล่าว มีความเชื่อได้ว่า ปัจจุบันจีนมีความมั่นคงและมีอำนาจ ทางการเมืองในประเทศที่เข้มแข็ง และมีเอกภาพ มากกว่าการเมืองภายในของสหรัฐอเมริกาที่ค่อย ๆ เสื่อมถอยจากการเป็นอภิมหาอำนาจในอนาคต

๕. อำนาจทางการทหาร หลังจากที่จีนพัฒนา ความเจริญทางเศรษฐกิจที่สามารถแข่งขันกับประเทศ มหาอำนาจอื่น ๆ แล้ว จีนจึงได้ทำการปฏิวัติการทหาร ของจีนในยุคเจียงเจ๋อหมิน โดยเริ่มต้นตั้งแต่ในช่วง ทศวรรษ ๑๙๙๐ ซึ่งในช่วงก่อนหน้านั้น มีบทเรียนที่เป็น ปัจจัยสำคัญในการปฏิวัติการทหารของจีน ๓ เรื่อง คือ

๕.๑ การเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์ที่สำคัญ คือ การล่มสลายของสหภาพโซเวียต ในปี ค.ศ.๑๙๙๑ ซึ่งจีน เห็นว่าเหตุการณ์นี้เป็นความพ่ายแพ้ของสหภาพโซเวียต และในขณะเดียวกันก็แสดงให้เห็นถึงความอ่อนแอ ของสหรัฐอเมริกา จากการใช้สหรัฐอเมริกาต้องใช้ กำลังอำนาจของชาติอย่างมากในการแข่งขันทางการ ทหารและอาวุธเพื่อเอาชนะสหภาพโซเวียต โดยนาย เจียงเจ๋อหมิน ได้เสนอยุทธศาสตร์การเอาชนะสงคราม ในภูมิภาคด้วยเทคโนโลยีขั้นสูง ซึ่งต่อมาในสมัยนาย หูจิ่นเทา ได้ปรับแนวทางให้ชัดเจนว่าเป็นการเอาชนะ สงครามในภูมิภาคด้วยเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารขั้นสูง

๕.๒ กรณีสงครามอ่าวครั้งที่หนึ่ง (ปี ค.ศ.๑๙๙๑) ในยุทธการพายุทะเลทราย และยุทธการดาบทะเลทราย ของสหรัฐอเมริกาต่อกองทัพอิรัก แสดงให้เห็นว่ารูปแบบ สงครามได้เปลี่ยนเป็นการสงครามแบบใหม่ต่างจาก การสงครามที่ใช้อาวุธกลไกแบบเดิม เช่น การไม่มุ่งทำลาย กองกำลังด้วยอาวุธโดยตรง แต่ใช้การครองอากาศเพื่อ ตัดขาดกองกำลัง ลิดรอนประสิทธิภาพการติดต่อสื่อสาร ของกองบัญชาการ การควบคุมประสานงานอย่างใกล้ชิด ระหว่างการสู้รบกับหน่วยสนับสนุน และการใช้ขีปนาวุธ ที่มีความแม่นยำสูง ด้วยการใช้เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร ขั้นสูง (ที่มา : บทความของพันเอกอาวุโส Wang Baocun

และ Dr. James Mulvenon ชื่อ China and the RMA ใน kida.re.kr 13/04/2006)

๕.๓ ความสำเร็จทางด้านอุตสาหกรรมเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร ความสามารถในการทำสงครามแบบ ข่าวสารของจีนเอง โดยกองทัพจีนสามารถวางรากฐาน ในการเปลี่ยนแปลงระบบการทหารให้เป็นแบบข่าวสาร ตั้งแต่ด้านอาวุธและอุปกรณ์ทางทหาร ทฤษฎี การฝึก การจัดการ ระบบโลจิสติกส์ และงานการเมืองใหม่ ตั้งแต่ ปี ค.ศ.๑๙๙๗ ประสบความสำเร็จในงานด้านอวกาศ และที่นำห้วงเกรงทางทหารคือ เมื่อปี ค.ศ.๒๐๐๗ จีนทดลองขีปนาวุธต่อต้านดาวเทียม สามารถยิงจาก ภาวพื้นดินทำลายดาวเทียมทางอวกาศของจีนที่ไม่ได้ใช้งานที่ความสูง ๘๖๓ กิโลเมตร ได้สำเร็จ

สงครามอัจฉริยะของจีนสมัย สี่ จิ้นผิง การปฏิบัติ การทหารใหม่ได้เริ่มต้นในปี ค.ศ.๒๐๑๔ เมื่อคณะ กรรมการเมืองของพรรคจีนได้ดำเนินการศึกษาแนวโน้ม การพัฒนาทางทหาร และส่งเสริมนวัตกรรมทางทหาร โดย นายสี่ จิ้นผิง ได้ทบทวน “การปฏิวัติทางทหารใหม่” ให้เท่าเทียมกับสหรัฐอเมริกาและก้าวกระโดดขึ้น แชนหน้าในเวลาอันสั้นที่สุด โดยใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้าช่วย เพื่อให้กองทัพมีความพร้อมในปฏิบัติ พันธกิจ ด้วยการเอาชนะสงครามข่าวสารในระดับ ภูมิภาค และเตรียมสำหรับสงครามอัจฉริยะในอนาคต (Intelligentized Warfare)

การปฏิรูปกองทัพดำเนินไปอย่างจริงจังในปลายปี ค.ศ.๒๐๑๕ มีการปรับโครงสร้างทางทหารครั้งใหญ่ เพื่อ เสริมสร้างความสามารถในการบูรณาการปฏิบัติการ ร่วมในทุกขอบเขตของการสงคราม เช่น ตั้งกองกำลัง สนับสนุนทางยุทธศาสตร์ เสริมสร้างความสามารถ ในการบูรณาการการสงครามทางอวกาศไซเบอร์ อิเล็กทรอนิกส์ และเสริมสร้างความสามารถในการทำ สงครามอัจฉริยะ ซึ่งได้แก่ อาวุธนำวิถีพิสัยไกลที่แม่นยำ แบบอัจฉริยะล่องหนและไร้คนขับ ซึ่งจีนเห็นว่าปัญญา ประดิษฐ์เป็นเทคโนโลยีเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญยิ่งในการ

เสริมสร้างขีดความสามารถแข่งขันของชาติ และ สามารถเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางการทหารของประเทศ^๔

นักวิชาการและนักการทหารประเทศต่าง ๆ ได้ พิจารณาจัดให้ประเทศจีนเป็นรัฐอาวุธนิวเคลียร์ และ มีกองทัพขนาดใหญ่ที่สุดในโลก โดยมีค่าใช้จ่ายด้าน กลาโหมมากที่สุดเป็นอันดับ ๒ ของโลก และเห็นว่า ประเทศจีนมีศักยภาพที่จะก้าวขึ้นมาเป็นอภิมหาอำนาจ ของโลกได้ในเวลาอันใกล้^{๕, ๖, ๗}

จากการปฏิวัติทางทหารและขีดความสามารถ อาวุธนิวเคลียร์ดังกล่าว ทำให้จีนมีความมั่นใจในการ ที่จะขยายอิทธิพลทางทหารออกไปจากเดิม ดังจะ เห็นได้จากการออกสมุดปกขาวทางการทหารของจีน ปี ค.ศ.๒๐๑๙ ที่เผยแพร่เนื่องในวันชาติจีนครบรอบ ๗๐ ปี ได้กล่าวถึงพันธกิจหนึ่งของกองทัพจีนว่า “ไม่ได้ จำกัดอยู่ในระดับภูมิภาค และช่องแคบไต้หวันเท่านั้น แต่ขยายขอบเขตไปทั่วโลก เพื่อรักษาสันติภาพและ ปกป้องความมั่นคง สิทธิและผลประโยชน์อันชอบธรรม ของพลเมือง บริษัท และสถาบันของจีนในต่างแดน”

สรุป

จากสถานภาพดุลอำนาจของสหรัฐอเมริกาใน ตะวันออกกลาง และในภูมิภาคต่าง ๆ ที่เสื่อมถอยลง ในขณะที่เศรษฐกิจและเทคโนโลยีของจีนมีแนวโน้ม ที่จะแซงหน้าสหรัฐอเมริกาภายในไม่กี่ปีข้างหน้า และ ด้วยยุทธศาสตร์ One Belt One Road ของจีน เพื่อต่อสู้ กับยุทธศาสตร์การปิดล้อมจีนของสหรัฐอเมริกา ได้แผ่ ขยายอิทธิพลเข้าไปในประเทศต่าง ๆ ในตะวันออกกลาง เอเชีย และอาเซียนได้อย่างกว้างขวาง สามารถเข้าไป แทนดุลอำนาจของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคต่าง ๆ ดังกล่าว จากการนำชุดหลักเกณฑ์ ๕ ข้อของ นายเคนเน็ธ วอลทซ์ ซึ่งได้แก่ คุณภาพจำนวนประชากรและลักษณะที่ตั้ง ของภูมิประเทศ การบริหารทรัพยากร ศักยภาพทาง เศรษฐกิจ ความมั่นคงและอำนาจทางการเมือง และ อำนาจทางการทหาร หรือพลังอำนาจของชาติทั้ง ๕ ด้าน มาพิจารณาแล้ว เห็นว่า จีนมีศักยภาพเพียงพอที่จะก้าว

ขึ้นมาเป็นอภิมหาอำนาจ โดยเฉพาะศักยภาพด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ และหากจีนสามารถดำเนินยุทธศาสตร์ One Belt One Road ได้สำเร็จ ก็ยิ่งมีความเป็นไปได้ว่าจีนจะก้าวขึ้นมาเป็นประเทศอภิมหาอำนาจแทนสหรัฐอเมริกา ภายในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑ ได้อย่างแน่นอน ดังเช่นในประวัติศาสตร์ยุคจักรวรรดิมองโกล (Mongol Empire) สมัยเจงกิสข่าน ระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ ๑๓ และคริสต์ศตวรรษที่ ๑๔ เป็นจักรวรรดิทางบกที่มีอาณาเขตต่อเนื่องใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ กำเนิดในสเต็ปป์เอเชียกลาง จักรวรรดิมองโกลมีอาณาเขตครอบคลุมยุโรปตะวันออกจนถึงทะเลญี่ปุ่น ขยายไปทางเหนือเข้าไปในไซบีเรีย ทางตะวันออกและได้เข้าไปในอนุทวีปอินเดีย อินโดจีน และที่ราบสูงอิหร่าน และทางตะวันตกไปไกลถึงเลแวนต์และคาบสมุทรอาหรับ ๕

เอกสารอ้างอิง

๑. <https://dict.longdo.com/>
๒. <https://th.wikipedia.org/>
๓. <https://thestandard.co/>
๔. Elsa B. Kania เอกสารคำให้การต่อคณะกรรมการฝ่ายปรัทัศน์เศรษฐกิจและความมั่นคงสหรัฐ-จีนของสภาองเกรสชื่อ “Chinese Military Innovation in Artificial Intelligence” ใน cnas.org 07/06/ 2019
๕. Muldavin, Joshua “From Rural Transformation to Global Integration: The Environmental and Social Impacts of China’s Rise to Superpower”. Carnegie Endowment for International Peace. 9 February 2006
๖. Lt Colonel, USAF Uckert, Merri B. “China as an Economic and Military Superpower: A Dangerous Combination?” (PDF). Maxwell Air Force Base, Alabama: Air War College, Air University: 33., April 1995
๗. Bergsten, C. Fred; Gill, Bates; Lardy, Nicholas R.; Mitchell, Derek, China: The Balance Sheet: What the World Needs to Know about the Emerging Superpower (Illustrated Hardcover ed.). PublicAffairs. p. 224.] 17 April 2006

ภาพจาก <https://www.thaipost.net/main/detail/47404>

